

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 vtrum prudentia pertineat aad vitam actiuam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

exterior, ad quam vita actiua ordinatur, complectitur & interiorum appetitum, q virtutibus moralibus informatur, & exteriorum operationem, que scilicet extra corpus fit, ideo nullus de factus committitur est in processu rationis litera ab operatio sic sumpto, vt ex precedentibus & sequentibus apparet, ad operationem exteriorē, hoc est, practicam moralem procedendo. Et scias quod sicut contemplatio, seu actus intellectus sapiens essentialiter spectat ad vitam cōtemplatiuam, quia in tali actu essentialiter consistit vita contemplatiua; ita actus virtutum moralium essentialiter spectant ad vitam actiuam, ita quod

¶ Nomil. 14. a uic. d. l. i. u.

¶ prae. ar. 8

¶ lib. 3. ca. 16. par. 1. a principio.

¶ 379. ar. 1.

¶ lib. 1. ca. 2. & lib. 10. ca. ult. circa princ.

¶ lib. 10. ca. 7. & 2. co. 5.

¶ li. 5. cap. 1. a med. 10. 5.

¶ loco citate in arg.

Non ergo actus omnium virtutum moralium pertinent ad vitam actiuam. ¶ 2 Præ. Greg. dicit super Ezech. * q per Liam, quæ fuit lippa, sed fœcūda, significatur vita actiua, quæ dum occupatur in opere, minus videt. Sed dum modo per verbum, modo per exēplum ad imitationem suā proximios accedit, multos in opere bono filios generat. Hoc autem magis videtur pertinere ad charitatem, per quā diligimus proximum, q̄ ad virtutes morales. ergo videtur q̄ actus virtutum moralium nō pertineant ad vitam actiuam.

¶ 3 Præ. Sicut supra dictum est, * virtutes morales disponunt ad vitam contemplatiuam: sed dispositio & pfectio pertinent ad idem, ergo v̄ q̄ virtutes morales non p̄tineant ad vitam actiuā.

SED CONTRA est, qd̄ Isidorus dicit in lib. de summo bono. In actiua vita prius per exercitium boni operis cuncta exhaurienda sunt vitia, vt in contemplatiua iā pura mentis acie ad contēplandum diuinum lumen quisq; pertranscat: sed cuncta vitia nō exhauriuntur, nisi per actus virtutum moralium. ergo actus virtutum moralium ad vitam actiuā p̄tinet.

RESPON. Dicendū, q̄ sicut supra dictum est, vita actiua & cōtemplatiua distinguuntur secundum diuersa studia hominū intendentium ad diuersos fines, quorum unum est consideratio veritatis, quæ est finis vitæ contemplatiuæ: aliud autē est exterior operatio, ad quā ordinatur vita actiua. Manifestum est autē q̄ in virtutibus moralibus nō principaliter quaritur: cōtemplatio veritatis, sed ordinantur ad operandum. Vnde Philof. dicit in 2. Eth. * q̄ ad virtutē quidem scire, parum aut nihil prodest. Vnde manifestū est quod virtutes morales pertinent essentialiter ad vitam actiuam. Vnde & Philofop. in 10. Ethic. * virtutes morales ordinat ad felicitatem actiuam.

AD PRIMVM ergo dicendū, q̄ inter virtutes morales p̄cipua est iustitia, qua aliquis ad alterū ordinatur, vt Philof. probat in 5. Eth. * Vnde vita actiua describitur per ea quæ ad alterum ordinantur, non quia in his solū, sed quia in his principalius consistit.

AD II. dicendū, q̄ per actus omnium virtutum moralium pōt aliquis proximios suos exemplo dirigere ad bonum quod Gre. *

ibi attribuit vitæ actiue. AD III. dicendū, q̄ sicut virtus, quæ ordinatur in finem aliterius virtutis, tranfit quodammodo in speciem eius: ita etiam q̄ aliquis vitæ actiue solum, prout disponunt ad contemplationē, comprehenduntur sub vita contemplatiua. In his autē qui operibus virtutum moralium intēdunt tanquā in se bonis, non autē tanquā in disponentibus ad vitam contemplatiuam, virtutes morales pertinent ad vitam actiuam. quibus etiam dici possit, q̄ vita actiua dispositio sit ad vitam contemplatiuam.

ARTICVLVS II.

Vtrum prudentia p̄tineat ad vitam actiuam.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur q̄ prudentia nō p̄tineat ad vitam actiuā. Sicut enim contemplatiua p̄tinet ad vitam cognitiuā, ita appetitiua: prudentia autem non p̄tinet ad appetitiuam, sed magis ad cognitiuam, ita non p̄tinet ad vitam actiuam.

¶ 2 Præ. Greg. dicit super Ezech. * quod dum occupatur in opere, minus videtur per Liam, quæ lippos oculos habet, ita prudentia autem requirit oculos claros, homo de agendis, ergo videtur q̄ p̄tinet ad vitam actiuam.

¶ 3 Præ. Prudentia media est inter virtutes & intellectuales: sed sicut virtutes morales & intellectuales, ut dictū est, p̄tinent ad vitam actiuam, ita etiam prudentia non p̄tinet neque ad vitam actiuam contemplatiuam, sed ad medium inter quod Aug. ponit 19. de ciuit. Dei.

SED CONTRA est, quod Philof. dicit * prudentiam p̄tinet ad vitam actiuam, ad quam p̄tinent virtutes morales.

RESPON. Dicendū, q̄ sicut supra dictum est, quod ordinatur ad aliquid sicut ad finem, ita p̄tinet ad speciem eius ad quod ordinatur, ut videtur, magis autem ille qui mœchatur ut fuerit, magis mœchus, secundum Phil. in 5. Ethic. * est autem quod cognitio prudentia rationes virtutum moralium sicut ad rationem rectam agibilem, sicut dicitur in 6. Ethic. * nes virtutum moralium sunt p̄cipue sicut in eodem lib. Philof. dicit. Sicut est, * quod virtutes morales in cogitatione quietē cōtemplationis, p̄tinent ad vitam actiuam: ita cognitio prudentia, que ordinatur ad operationem virtutum moralium, p̄tinet ad vitam actiuam, sicut prudentia p̄tinet ad vitam actiuam, quod Philof. de ea loquitur, dicitur quod cōmuniū, prout scilicet cōmuniū, lem cumque humanam cognoscit, quantum ad aliquam sui partem p̄tinet ad vitam actiuam, secundum quod dicitur in 1. de officijs, * quod qui acutissime dicitur testē & uidere verum, & explicare rationem.

dentissimus, & sapientissimus rite haberi solet.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd operationes morales specificantur ex fine, vt supra habitum est: & ideo ad uitam contemplatiuam illa cognitio pertinet, quae finem habet in ipsa cognitione veritatis. Cognitio autem prudentiae, quae magis habet finem in actu appetitiuae virtutis, pertinet ad uitam actiuam.

AD II. dicendum, qd occupatio exteriorum reum facit hominem minus videre in rebus intelligibilibus, quae sunt separatae a sensibilibus, in quibus operationes actiuae vitae consistunt: sed tamen occupatio exterior actiuae vitae facit hominem magis clare videre in iudicio agibilibus, quod pertinet ad prudentiam tum propter experientiam, tum propter mentis attentionem: quia vbi intendis, ibi ingenium ualet, ut Sallustius dicit.

AD III. dicendum, qd prudentia dicitur esse media inter virtutes intellectuales & morales quantum ad hoc, qd in subiecto conuenit cum virtutibus intellectuales, in materia autem totaliter conuenit cum moralibus. Illud autem tertium viuendi genus medium est inter actiuam uitam & contemplatiuam quantum ad ea, circa quae occupatur: quia quandoque occupatur in contemplatione ueritatis, quandoque autem occupatur circa exteriora.

Super Quaestione centesima octuagesima prima articulum tertium.

ARTICVLVS III.

Vitium docere sit actus vitae actiuae, an contemplatiuae.

AD TERTIUM sic procedit. Vt docere non sit actus vitae actiuae, sed contemplatiuae. Dicitur n. Grego. super Ezechielem, qd uiri perfecti bona caelestia, quae contemplari poterunt, fratribus denuntiant, eorumq; animos in amorem intima claritatis accendunt: sed hoc pertinet ad doctrinam, ergo docere est actus uitae contemplatiuae.

¶ 2. Præ. Ad idem genus uitae vt reduci actus & habitus: sed docere est actus sapientiae: dicit n. Philo. in prin. metaph. qd signum scientis est posse docere. Cum ergo sapientia, uel scientia pertineat ad uitam contemplatiuam, uidetur qd etiam doctrina ad uitam contemplatiuam pertineat.

¶ 3. Præ. Sicut contemplatio est actus uitae contemplatiuae, ita & oratio: sed oratio qua quis orat pro alio, nihilominus pertinet ad uitam contemplatiuam, ergo qd aliquis ueritatem mediata in alterius notitiam per doctrinam deducat, uidetur ad uitam contemplatiuam pertinere.

SED CONTRA est qd Greg. dicit sup Ezechiel. Actiua uita est, panem esurienti tribuere, uerbo sapientiae nescientem docere.

RESPON. Dicendum, qd actus doctrinae habet duplex obiectum. Fit n. doctrina per locutionem,

locutio autem est signum audibile interioris conceptus. Est ergo unum obiectum doctrinae, id quod est materia, siue obiectum interioris conceptionis: & quantum ad hoc obiectum, quicquid doctrina pertinet ad uitam actiuam, quicquid ad contemplatiuam. Ad actiuam quidem, quoniam homo interiorius concipit aliquam ueritatem, ut per eam in exteriori actione dirigatur. Ad contemplatiuam autem, quoniam homo interiorius concipit aliquam ueritatem, in cuius consideratione & amore delectatur. Vnde Aug. dicit in lib. de uerbo Domini. Eligant sibi partem meliorem. si uita contemplatiua, uacent uerbo, inhiant doctrinae dulcedini, occupentur circa scientiam salutarē. Vbi manifeste dicit, doctrinam ad uitam contemplatiuam pertinere. Aliud uero obiectum doctrinae est ex parte sermonis audibilis, & sic obiectum doctrinae est ipse audiens: & quantum ad hoc obiectum, omnis doctrina pertinet ad uitam actiuam, ad quam pertinent exteriores actiones.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd autoritas illa expresse loquitur de doctrina quantum ad materiam, prout uersatur circa considerationem, & amorem ueritatis. AD II. dicendum, qd habitus & actus coequantur in obiecto: & ideo manifeste illa ratio procedit ex parte materiae interioris conceptionis. Intantum n. ad sapientiam, uel scientiam pertinet posse docere, in quantum potest interiorem conceptum uerbis exprimere ad hoc, qd possit alium adducere ad intellectum ueritatis.

AD III. dicendum, qd ille qui orat pro alio, nihil agit erga illum, pro quo orat, sed solum erga Deum, qui est intelligibilis ueritas: sed ille qui alium docet, aliquid circa eum agit exteriori actione. Vnde non est similis ratio de utroque.

ARTICVLVS IIII.

Vitium uita actiua maneat post hanc uitam.

AD QUARTUM sic procedit. Vt quod uita actiua maneat post hanc uitam. Ad uitam n. actiuam pertinent actus moralium uirtutum, ut dictum est: sed uirtutes morales permanent post hanc uitam, ut August. dicit in 14. de Trin. ergo uita actiua permanent post hanc uitam.

¶ 2. Præ. Docere alios, pertinet ad uitam actiuam, ut dictum est: sed

nis transeuntis est ipsa materia perficienda, ita obiectum actus legendi est ipse audies perficiendus per doctrinam actum immutatum in ipsum audientem, seu legentem tam extra quod ad sensum, quam intus quo ad intellectum, quantum est ex parte ipsius actus docendi, quamvis forte audiens nihil proficiat. Et propterea ex hac parte omnis doctrina spectat ad uitam actiuam siue doceat actionem, siue contemplationem.

Super Quaestione centesima octuagesima prima articulum quartum.

IN articulo quarto, eiusdem questionis notanda ualde doctrina occurrit: in responsione ad secundum: quoniam inde solutio illius occultae questionis habetur. An scilicet homines beati assumpti ad ordines angelorum, ita quod sint superiores quibusdam angelis, illuminent angelos minus beatos, i. quos constat esse inferiores in ordine beatitudinis. Verbi gratia. An sanctus Petrus post qd sit inter Seraphim, illuminet angelos qui sunt in ordine Cherubim, & sic de alijs. Ex hoc enim loco habes ab auctore partem negatiuam scilicet quod homines puri non illuminant angelos, imo nec alios homines inferiores ibidem beatos: quoniam haec est differentia inter homines & angelos ibidem, quod in hominibus non remanet uita actiua, ad quam spectat docere, quod ibi uocatur illuminare. In angelis autem utique ad finem mundi utraque uita quodammodo est: quoniam & contemplantur: & sunt administratores spiritus in ministeriis misti &c. Nec solum haec differentia ponitur in littera, sed ratione ibidem probatur scilicet quia illuminationes sunt de his quae pertinent ad dispensationem ministeriorum Dei. Angelis autem secundum naturam suam ordinem

In serm. 27. ante medium tom. 10.

In 30. art. 4. ad 1. Et 1. 2. q. 67. art. 1. ad 2. Et 3. dist. 37. q. 1. art. 1. Et 3. con. ca. 63. h. Et ver. q. 1. art. 4. ad 2. Artic. huius quæsit.